

Slovníček některých ovocných druhů jv Asie

Někdy se mi stalo, že jsem se se svými kamarády nemohl domluvit o tom, jaké že jsem to vlastně ve Vietnamu jedl ovoce. Snad tento slovníček napomůže čtenáři k snadnějšímu pátrání po ovocných druzích jv Asie.

Klasifikace ovocných druhů se v některých případech liší. Liší se svou hierarchickou strukturou (dělením na rody, sekce a podsekce apod.) i mírou specializace (množství uváděných druhů. Z tohoto důvodu není názvosloví uvedené v tabulce vyčerpávající. U některých druhů je vůbec těžké nalézt český ekvivalent. Ani vietnamský pramen, který jsem použil neodpovídá vždy klasifikaci užívané našimi odborníky. Snažil jsem se proto používat názvy běžně známé a používané. Kde to nebylo možné, použil jsem třeba i zastaralý název ovoce, který však myslím může být použitelný nebo název dosud nezažitý, nový. Způsob uvedení každého druhu, či rodu je uveden v následujícím vzoru. Tam, kde se mi nepodařilo příslušné údaje sehnat, je ponechán prostor pro doplnění.

Údaje o ovoci jsou z velké části opsané z uvedené literatury, v několika případech je ale autor popsal sám či doplnil. Obrázky jsou převzaty z uvedené vietnamské literatury. Velmi děkuji především pánům z Institutu tropického a subtropického zemědělství, panu doc. ing. Janu Michlovi, CSc. za zapůjčenou jinak nedostupnou literaturu a panu Prof. Ing. Pavlu Valíčkovi, DrSc. za čas, který strávil při konzultacích a kontrole správnosti textu.

0)

český hovor. název plodu:	česky odbor. název druhu:	název rodu	název čeledě
latinsky odbor. název druhu:		název rodu	název čeledě
vietnamsky hovor. náz. ovoce:	viet. odbor. název druhu:¹	název rodu ²	název čeledě
anglicky hovorový název:		francouzsky hovorový název:	

Stručný popis:

A) Obecně B) Plodu C) Využití rostliny

Pořadí uvedených druhů: 1) anona 9) durian 16) avokádo
2) karambola 10) longan 17) kvajáva

¹ Všechny vietnamské odborné názvy a obrázky jsou uvedeny z knihy viz seznam literatury 5a a 5b.

² Tam, kde není uveden vietnamsky nebo česky název rodu, znamená to, že odpovídá latinskému názvu rodu.

3) žakie 11) kumkvat 18) liči
4) cedrát 12) Hylocereus 19) zlatolist
5) šedok undatus 20) zapota
6) tamarind 13) moruše 21) Rhodomyrthus
7) mandarinka king 14) rambutan tomentosa
8) kaki 15) opuncie (rod) 22) jujuba

1)

ANONA, láhevnik, cukrové jablko, (šupináč)³	anona šupinatá	anona, láhevnik	láhevnikovitě
Annona squamosa L.⁴		Annona	Annonaceae
NA	Mãng cầu la Mãng cầu dai		Mãng cầu
Sugar-apple n. Sweet-sop		Pomme-cannelle	

A) Obecně: Je to nízký strom nebo keř s opadavými listy.

B) Plod: Kulovité nebo srdcovité plodenství 5 - 7 cm dlouhé, vážící kolem 250 g. Má šupinatý žlutý nebo žlutozelený povrch. Dužnina je bílá nebo žlutavě bílá, šťavnatě masitá, sladká.

C) Využití:

Stravování - Plody se jedí čerstvé, nebo se dužnina mixuje s mlékem, vínem i zmrzlinou popř. se používá k výrobě šťáv.

1) **Annona squamosa**

2)

³ Tento název není v žádném případě všeobecně užívaný. Autorovi připadá poměrně vhodný jako hovorový název, lépe vystihuje podobu plodu, než názvy přejaté z odborného nářečí.

⁴ Další druh anony se vyskytuje především v j Vietnamu - *Annona cherimola* Mill. - čerimoja - na dai. Má šupiny ve tvaru lupenů, které přes sebe přesahují jako střešní tašky.

KARAMBOLA	karambola		šťavelovité
Averrhoa carambola L.		Averrhoa	Oxalidaceae
KHÉ	Khé		Me dát
<i>Carambola</i>		<i>Carambolier</i>	

A) Obecně: Nízký strom dosahující výšky do 12 m. 2) **Averrhoa carambola**

B) Plod: Plod je 5-7 (12) cm dlouhá, protáhlá, voskově žlutá bobule s pěti výraznými žebry, které při příčném řezu plodem vytvoří hvězdicí. Dužnina je šťavnatá, výrazně kyselá až sladkokyselá.

C) Využití:

Stravování - Plody obsahují mnoho vitamínu C. Slouží jako stolní ovoce nebo k výrobě šťáv, džemů apod.

3)

ŽAKIE⁵ n.	džekfrut	chlebovník	morušovní - kovitě
Artocarpus heterophyllus Lam.		Artocarpus	Moraceae
MÍT	Mít		Dâu tằm
<i>Jack-tree</i>		<i>Jacquier</i>	

A) Obecně: Pravděpodobně pochází z jv Asie.

⁵ Tento název je přejet z francouzštiny a autor ho našel poprvé v cestopise Nad Rudou řekou / Miro Rozehnal. - 1. vyd. - Orbis: Praha, 1962. - 343 s. - (ed. Cesty)

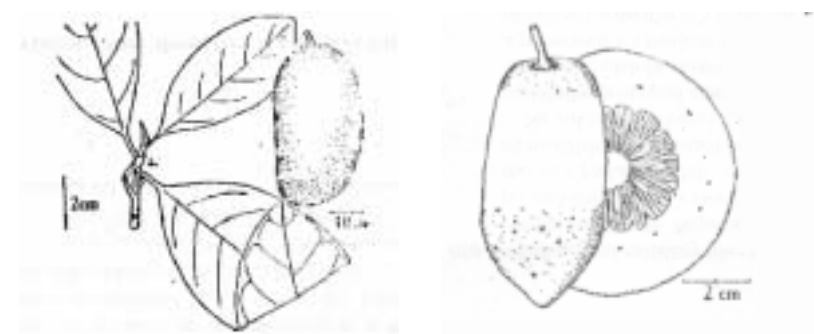
B) Plod: Pro velkou váhu se plodenství tvoří na kmeni nebo na silných větvích u kmene. Je to největší ovoce ze všech, které poskytují ovocné rostliny. Plodenství má rozměry 30 - 90 krát 50 cm a může vážit až několik desítek kg. Dužnina je šťavnatá a má zlatožlutou barvu, je voskovité konzistence.

C) Využití:

Stravování - Dužnina se pojídá v čerstvém stavu, vaří se z rýží, cukrem nebo kokosovým mlékem. Slouží také k výrobě sirupů, džemů, vín a likérů. Nezralá plodenství jsou vhodná jako zelenina do polévek, tenké plátky se opékají. Plodenství obsahuje 100 - 500 velkých podlouhlých semen, které se upravují především pečením, pak jsou chutí podobné kaštanům.

3) **Artocarpus heterophyllus**

4) **Citrus medica**

4)

CEDRÁT	cedrát	citrus	routovité
Citrus medica L.		Citrus ⁶	Rutaceae
CHANH	Chanh yên		Cam quít
<i>Citron</i>		<i>Cédratier</i>	

A) Obecně: Trnitý keř nepravidelného tvaru.

⁶ Citrusy jsou děleny na mnoho druhů, proto zde uvádím jen ty nejběžnější a nejvíce známé.

B) Plod: Velké nejčastěji válcovité nebo oválné až 30 cm dlouhé plody jsou na povrchu hladké až bradavičnaté. Mají žlutou barvu a silné albedo⁷. Dužnina je nazelenalá, kyselá nebo nasládlá.

C) Využití:

Stravování - Především perikarp⁸ k proslazování.

Jiné - Plody jsou velké ale velmi kyselé a aromatické, a proto se používají spíše na ozdobu (např. na vystavení na oltáři předků).

5)

ŠEDOK, pumelo	šedok, pumelo	citrus	routovité
Citrus grandis (L.) osbeck		Citrus	Rutaceae
BUŮŮI	BuŮi		Cam quit
<i>Shaddock, Pompelmous</i>		<i>Pamp-lemousse</i>	

A) Obecně: Středně vysoký strom 5) **Citrus grandis** podobný grapefruitu.

B) Plod: Plody mají hmotnost až 5 kg, jsou téměř kulovité až hruškovité s hladkým povrchem. Povrch je zelený až bledě žlutý. Dužnina je většinou málo šťavnatá, sladká, kyselá až nahořklá.

C) Využití:

Stravování - Nejčastěji se jedí čerstvé.

6)

⁷ albedo - vnitřní bělavá část oplodí bobule citronů n. pomerančovníků oproti pojmu flavedo - vnější zbarvená aromatická část oplodí plodu citronů n. pomerančovníků

⁸ perikarp - soubor pletiv tvořící stěnu plodu a uzavírající v sobě semena, oplodí

TAMARIND	tamarind indický		sapanovité
Tamarindus indica L.			Caesalpinia- ceae
ME	Me		Điép
<i>Tamarind</i>		<i>Tamarinier</i>	

A) Obecně: Středně vysoký strom dosahující výšky až 20 m s hustou pravidelnou korunou.

B) Plod: Plod je masitý, tmavě hnědý, zaškrcovaný nepukavý lusk až 10 cm dlouhý, srpovitě zahnutý. Semena jsou uložena v tmavě zbarvené dužnině (míšku) kyselé chuti.

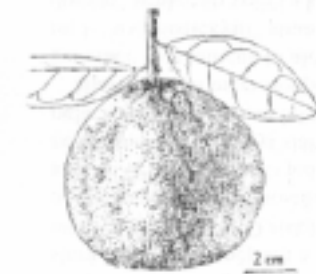
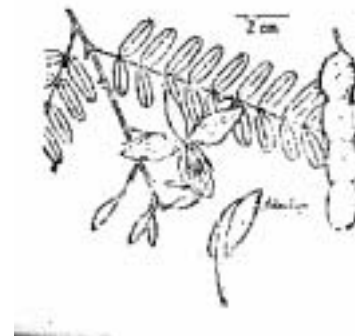
C) Využití:

Stravování - Dužnina se může pojídat čerstvá, vařená, sušená, zavařená jako povidla, připravují se z ní osvěžující nápoje, přísady do jídel apod. Tepelně upravená semena jsou jedlá po odstranění tuhého osemení.

Jiné - Z endospermu se získává guma známá jako tamarind seed powder, využívá se hlavně v průmyslu textilním. Rostliny se často vysazují k dekorativním účelům. Jsou významnou pastvou včel.

6) **Tamarindus indica**

7) **Citrus nobilis**

7)

MANDARINKA KING	mandarinka - king, kunenbo	citrus	routovité
Citrus nobilis Lour.		Citrus	Rutaceae
Quít	var. Quít xiêm var. Cam sành		Cam quít
<i>King orange</i>		<i>Mandarinier Roi de Siam</i>	

B) Plod: Plody s tlustým oplodím a hrubým bradavičnatým povrchem.

8)

KAKI, churma	tomel japonský		ebenovité
Diospyros kaki L. f.		Diospyros	Ebenaceae
HÔNG	Hông		Mun
<i>Kaki, Japanese Persimon</i>		<i>Kaki</i>	

A) Obecně: Jeto subtropický opadavý strom měřící 3 -15 m nebo keř.

B) Plod: Téměř kulovitá, zploštělá nebo protáhlá bobule o hmotnosti 0,1 -0,5 kg. Má žlutooranžovou až červenou nebo hnědočervenou barvu a tenkou, hladkou, obvykle oviněnou pokožku. Dužnina je mazlavé konzistence, sladké chuti.

C) Využití:

Stravování - Konzumuje se většinou čerstvé, sušené, mražené, jak džemy apod.

8) Diospyros kaki

9)

DURIAN	durian		
Durio zibethinus Murr.		Durio	Bombacaceae
SÀU RIÊNG	Sàu Riêng		Gòn ta
<i>Durian</i>		<i>Durion</i>	

A) Obecně: Je domácí v jv Asii. Strom přes 20 m vysoký s nepravidelnou a nížce rozvětvenou korunou.

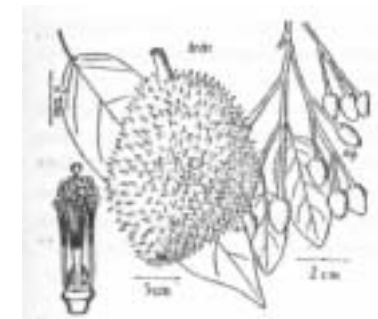
B) Plod: Je elipsoidní, 15 - 25 cm dlouhý, s hmotností kolem 2,5 kg a má kuželovité ostny. Silné stěny plodu se rozdělují do pěti segmentů, z nichž každý obsahuje 1 - 4 velká semena světle hnědé barvy, 2 - 8 cm dlouhá, uložená v masitém, krémovém až světle žlutém míšku vynikající jemné chuti a pronikavého zápachu, připomínajícího nejspíše pach směsi shnilých vajec, česneku a výkalů. O tomto ovoci existují i známé výroky: „Durian je ovoce, které je možno jen milovat nebo nenávidět.“, „Stojí za to cestovat do jv Asie jenom proto, abychom okusili durian.“⁹ apod.

C) Využití:

Stravování - Míšek se pojídá nejčastěji v syrovém stavu. Mohou se z něj dělat také marmelády, cukrovinky a zkvašuje se na různé nápoje. Upravuje se s rýží a cukrem (lempog) nebo jako omáčka, míchá se do salátů spolu s cibulí, solí apod. Mixuje se s cukrem a jinými druhy ovoce (banány). Nezralé plody se vaří jako zelenina, do polévek i jako příloha k masu. Semena se praží a pečou.

Jiné - Ze semen lze získávat jedlý olej.

9) Durio zibethinus

⁹ viz kniha č. 1 v seznamu literatury

10)

LONGAN tzv. dračí oko	longan		mýdelníkovité
Euphoria longana Lam.		Euphoria	Sapindaceae
NHÂN	Nhân		Nhân
<i>Longan</i>		<i>Longanier</i>	

A) Obecně: Stálezelený strom, který dorůstá výšky až 10 m s hustou kulovitou korunou.

B) Plod: Je kulovitá 2 - 2,5 cm velká peckovice s téměř hladkým povrchem hnědošedého tuhého perikarpu, uvnitř s velkým černým semenem a prosvítajícím rosolovitým míškem sladkokyselá a někdy nahořklé chuti.

C) Využití:

Stravování - Plody se pojídají čerstvé i sušené.

11)

KUMKVAT, kinkan	kulatý kumkvat tzv. marumi		routovité
Fortunella japonica (Thunb.) Swingle		Fortunella	Rutaceae
QUÁT			
<i>Marumi kumquat</i>			

A) Obecně: Keř nebo nízký strom, příbuzný rodu „Citrus“. Pochází z jv Asie, kde se často pěstuje pro okrasu.

B) Plod: Má malé plody sytě oranžové nebo žlutooranžové barvy s poměrně tlustým aromatickým oplodím. Dužnina je kyselá.

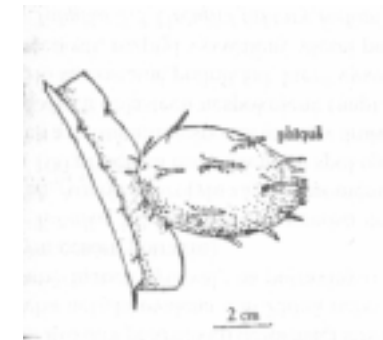
C) Využití:

Stravování - Plody se dají pojídat i s oplodím. Připravují se z nich džusy, kompoty nebo se proslazují.

Jiné - Plní okrasnou funkci. (Ve Vietnamu například slouží jako stromeček, který zdobí dům na vietnamský nový rok.) Malý stromek se převážně a uchovává ve velkých keramických květináčích.

10) **Euphoria longana**

12) **Hylocereus undatus**

12)

Hylocereus			kaktusovité
Hylocereus undatus (Haw.) Britt. et Rose		Hylocereus	Cactaceae
THANH LONG	Thanh Long		Long cőt
<i>Pitahaya</i>			

A) Obecně: Tento rod tvoří plazivé nebo keřovité kaktusy. Obrázek však neodpovídá příliš realitě. Popis je výstižnější.

B) Plod: Plod vypadá jako velká hruškovitá nebo oválná kedlubna avšak červenorůžové barvy. Dužnina je bílá s mnoha semínky (podobnými semínkům kiwi). Má sladkou, ale málo výraznou chuť.

C) Využití:

Stravování - Pojídají se čerstvé plody. Vyškrabují se lžící.

13)

MORUŠE	morušovník černý	morušovník	morušovníko - vité
Morus nigra L.		Morus	Moraceae
DÁU			Dâu tâm
<i>Black Mulberry</i>		<i>Murier</i>	

A) Obecně: Keře nebo nízké stromy. Je rostlinou subtropů a mírného pásu.

B) Plod: Jsou podobné podlouhlým ostružinám a zralé mají černou barvu.

C) Využití:

Stravování - Plody se hodí zejména k zavařování, k výrobě vína a jiných nápojů.

Jiné - Listy jsou krmivem pro bource morušového, z jehož zátoček se získává hedvábí.

14)

RAMBUTAN	rambutan		mýdelníkovité
Nephelium lappaceum L.		Nephelium	Sapindaceae
CHÔM CHÔM	Chôm Chôm		Nhãn
<i>Ramboutan</i>		<i>Litchi chevelu</i>	

A) Obecně: Nízký až středně vysoký strom z jv Asie, měřící do 20 m.

B) Plod: Plody jsou vejcovité až kulovité 5 - 8 cm dlouhé, velké a žluté až červené barvy. Perikarp mají tuhý na povrchu s hustými měkkými ostny, velké semeno obaleno bílým nebo narůžovělým průsvitným míškem osvěživé, nakyslé chuti a příjemné vůně.

C) Využití:

Stravování - Stolní ovoce, které se dále zpracovává na sirupy, džemy a vína. Semena obsahují až 37% oleje, vhodného pro potravinářské i technické účely.

Jiné - Různé části rostliny se používají v lidovém lékařství, květy jsou medonosné.

14) **Nephelium lappaceum**

15)

OPUNCIE	opuncie	opuncie	kaktusovité
Opuntia Mill.		Opuntia	Cactaceae
	Võt		Long cõt
<i>Indian fig</i>		<i>Cardasse</i>	

A) Obecně: Rod z čeledi kaktusovitých se zdužnatělým stonkem, složeným obvykle ze zploštělých (řidčeji cylindrických) článků pokrytých svazečky ostnů a jemných háčkovitých chloupků (glochidií).

B) Plod: Mnoho druhů má jedlé plody, bobule.

C) Využití: Stravování - stolní ovoce.

16)

AVOKÁDO	avokádo		vavřínovité
Persea americana Mill.		Persea	Lauraceae
BO	Bo		Qué
<i>Avocado</i>		<i>Avocatier</i>	

A) Obecně: Stálezelený strom 6-20 m vysoký.

B) Plod: Plod je kulovitá, hruškovitá nebo vejcovitá peckovice, je masitá a 7 - 20 cm dlouhá. Má žlutavě zelenou, hnědavou, nebo tmavě fialovou barvu s hmotností 70 - 2000 i více g. Pokožka plodu bývá lesklá i matná, hladká i drsná, tenká i tlustá. Dužnina je masitá od světle žluté až po žlutozelenou barvu, jemně vonná a nasládlá.

C) Využití:

Stravování - Jí se především v čerstvém stavu. Dužnina se může mazat na chleba. Velmi často se přidává cukr, víno, sůl i pepř. Přidává se do salátů. Používá se na výrobu salátových majonéz, protlaků, krémů, plní se šlehačkou i masem, lze jej sušit a drtit na moučku. Poslední dobou se s úspěchem také zmrazují.

Jiné - Tuk obsažený v dužnině je prakticky bez vůně, vyniká výbornou chutí a téměř nežlukne. Snadno se vtírá do pokožky a je cenou surovinou ve farmácii a v kosmetice.

17)

KVAJÁVA	kvajáva		myrtovité
Psidium guajava L.		Psidium	Myrtaceae
ÓI	Ói		Trâm
<i>Guava</i>		<i>Goyavier</i>	

A) Obecně: Keř nebo nízký strom 6 - 10 m vysoký.

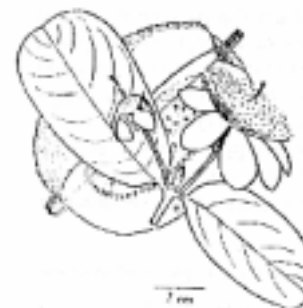
B) Plod: Plod je bobule kulovitého nebo hruškovitého tvaru 8 - 12 cm dlouhá na povrchu někdy hrbolatá, proměnlivého v průměru světle žlutého zbarvení. Dužnina je bílá, nažloutlá, růžová nebo červená, vonná a sladké či nakyslé chuti s četnými semeny.

C) Využití:

Stravování - Plody se jedí v čerstvém stavu. Připravují se z nich džemy, želé, pasty, sirupy apod. Pokud jde o vitamín C, plně nahradí pomeranče.

17) *Psidium guajava*

18) *Litchi chinensis*

18)

LIČI	ličí čínské		mýdelníkovité
Litchi chinensis Sonn.		Litchi	Sapindaceae
VÁI	Vái		Nhãn
<i>Litchi</i>		<i>Cerisier de la Chine</i>	

A) Obecně: Stálezelený středně vysoký strom do 15 m. Je jediný zástupce rodu.

B) Plod: Plody jsou elipsoidní až kulovité peckovice 3 - 5 cm velké s tenkým pevným, červeným nebo i žlutým perikarpem s bradavičnatým povrchem.

Tmavě hnědé semeno je obaleno průsvitným bílým i růžovým šťavnatým vonným míškem výborné chuti.

C) Využití: Stravování - Plody se jedí v čerstvém stavu. Přípravují se z nich džusy apod. Dále se suší nebo jinak konzervují.

19)

ZLATOLIST (mléčné jablko) ¹⁰	zlatolist	zlatolist	zapotovité
Chrysophyllum cainito L.		Chrysophyllum	Sapotaceae
VÚ SŪA	Vú sũa		Xa bô chê
<i>Milk tree, Common star apple</i>		<i>Cainitier</i>	

A) Obecně: Středně vysoký strom až 10-15 m. Listy jsou na rubu rezavě chlupaté (proto zlatolist) a na lici tmavě zelené. Vietnamský název „mléčný prs“ je odvozen pravděpodobně od konzistence dužniny a také podle způsobu konzumace. Plod se seřízne na jednom místě a potom se dužnina buď stiskem vytlačí nebo vycucne.

B) Plod: Plody jsou 5 - 10 cm velké kulovité bobule, zelenavé, růžové nebo purpurové. Dužnina je bělavá, rosolovitá, sladká, poněkud fádni chuti.

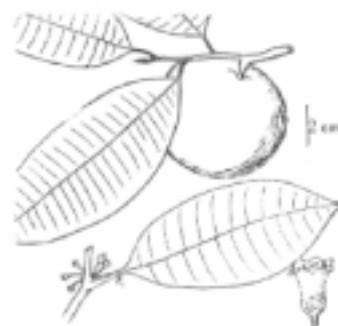
C) Využití: Stravování - Plody se jedí čerstvé jen zcela dozrálé.

20)

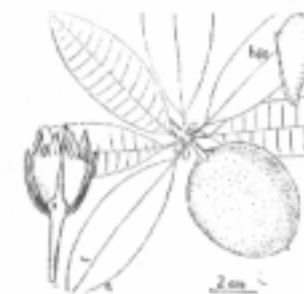
ZAPOTA	zapota		zapotovité
Manilkara zapota (L.) van Royen		Manilkara	Sapotaceae
HÔNG XIÊM	Xa pô chê		Xa bô chê
<i>Sapodilla, Siamese rose,</i>		<i>Sapotier</i>	

¹⁰ Toto pojmenování vychází anglického názvu *Milk tree* (mléčný strom) a vietnamskému *Vú sũa* (mléčný prs).

19) **Chrysophyllum cainito**

20) **Manilkara zapota**

A) Obecně: Strom až 15 m vysoký s nízko rozvětveným kmenem a hustou korunou.

B) Plod: Plody jsou bobule kulovitého až vejcovitého nebo elipsoidního tvaru až 80 mm dlouhé, hnědé až hnědočervené barvy. Žlutavá až červenohnědo dužnina je sladká a vonná.

C) Využití:

Stravování - Plody se jedí čerstvé a oblíbené jsou i zavařeniny. .

Jiné - Poraněná kůra roní latex nazývaný „chicle“, obsahuje látky podobné gutaperči a vhodné k výrobě žvýkacích gum.

21)

			Myrtovité
Rhodomyrthus tomentosa (Ait.) Wight			Myrtaceae
SIM	Hông sim		Trâm
<i>Downy myrtle</i>			

21) *Rhodomyrtus tomentosa*22) *Ziziphus mauritiana*

B) Plod: Plody jsou podobné našim borůvkám, ale mají více fialovou barvu a jsou větší spíše podlouhlého tvaru. Chuť mají velice podobnou.

C) Využití:

Stravování - S tímto ovocem jsem, se setkal pouze v lese, nevím k čemu dalšímu se používá.

22)

JUJUBA (indické jablíčko)¹¹			řešetlákovité
Ziziphus mauritania Lam.		Ziziphus	Rhamnaceae
TÁO	Táo		Táo
<i>Jujube</i>		<i>Jujubier</i>	

¹¹ Tento hovorový název vychází čistě z vietnamského názvosloví. Ve Vietnamu se řekne jablko Táo ale vždy, když je třeba v hovorové řeči rozlišit, zda jde o jablko, nebo o zde zmínění ovocný druh, je pro nás Evropany známé jablko nazváno Táo to n. Táo tau „velké n. čínské jablko“. Jednoduchý výraz Táo je používán především pro ovocný druh *Ziziphus mauritania*. Tento druh má podobnou chuť jako nezralé jablko. Tento druh rodu *Ziziphus* pochází z Indie, proto „indické jablíčko“.

A) Obecně: Opadavý keř nebo nízký strom. Nejedná se o příbuzného jabloně.
B) Plod: Plod je téměř kulovité peckovice 2 - 5 cm dlouhá s tmavě zelenavě žlutavým povrchem a křehkou nakyslou dužninou. Jedí se se solí, nebo jen tak pro osvěžení, či po jídel jako zákusek.

C) Využití:

Jiné - Mají významnou roli v lidovém lékařství. Listy s vysokým obsahem vitamínu C se používají jako krmivo pro ovce a skot a jako náhradní krmivo bource morušového.

Ve výčtu ovocných druhů bychom mohli pokračovat dále. Autor se snažil vybrat ty, které nejsou tak známé, nebo ty, které jsou významné. Mezi další ovocné druhy jv Asie patří ty, co jsou nám více známé jako jsou blumy – MĀN, granátové jablko - LUŮ, broskev - ĐÀO, meruňka - MỎ, fik - SUNG...

Existuje samozřejmě mnoho dalších méně známých druhů ovoce jako jsou - DẬU DA, Magnolia coco – TRÚNG GÀ (Dạ hợ nhỏ) patřící do čeledi Magnoliaceae (Dạ hợ) a další ...

J.Kocourek
(Jirka.Kocourek@seznam.cz)

Literatura:

Mimo zde uvedené knihy autor vzal v úvahu také některé „kuchařky“, kde jsou jednotlivé druhy ovoce zmíněny.

1⇒Užitkové rostliny tropů a subtropů / Pavel Valíček a kol. - 1. vyd. - Academia:Praha, 1989. - ISBN 80-200-0000-3. - 420 s.

2⇒Naše stromy a keře / Alois Mezera, Květoslav Hisek. - 2. vyd. - Albatros: Praha, 1989 (1969). - 425 s. - (Oko, 25)

3⇒Zemědělství Vietnamu/Josef Oubrecht a kol. - VŠZ v Praze Institut tropického a subtropického zemědělství: Praha, 1986. - 143 s.

4⇒Velký obrazový atlas rostlin / F. A. Novák. - 2. vyd. - Artia: Praha, 1981 (1970). - 590 s.

5a⇒Cây - cỏ miền Nam Việt-Nam = an illustrated flora of south Vietnam, quyển 1. - in lần thứ 2. - Bộ văn-hóa giáo-dục và thanh-niên, trung-tâm học-liệu: -, 1970. - 1115 trang

5b⇒ Cây - cỏ miền Nam Việt-Nam = an illustrated flora of south Vietnam, quyển 2. - in lần thứ 2. - Bộ văn-hóa giáo-dục và thanh-niên, trung-tâm học-liệu: -, 1970. - 1139 trang